

**Udskrift af forhandlings- og kendelsesprotokollen for Taksations-
kommissionen for Sjælland m.v.
(Lovbekendtgørelse nr. 672 af 19. august 1999)**

Sag nr. Ta. 1 5/04

Tårnbys Kommune ved advokaterne Niels
Balslev og Martin Mosegaard
mod
Østamagerselskabet I/S ved advokat Jens Au-
ken og advokat Anne Sophie Kirkegaard

Kendelse den 19. januar 2005

A. Indledning

Advokat Martin Mosegaard har i brev af 14. maj 2004 på vegne af Tårnby Kommune (TK) klaget over betalingsspørgsmålet i kendelse afsagt af Ekspropriationskommissionen den 6. maj 2004 (17. hæfte) om betalingsspørgsmål vedrørende omlægninger af Tårnby Kommunes ledninger i forbindelse med anlæg af en Metro i Københavns og Tårnby kommuner, Østamagerbanen.

For TK mødte advokat Niels Balslev, advokat Martin Mosegaard, kommunaldirektør Klavs Gross, sekretariatschef Susanne Trenckner og teknisk chef Raymond Skaarup. Den 6. januar 2004 mødte desuden teknisk rådgiver Henrik Søgård Olsen og Mia Lund Gustafsson.

For Østamagerbaneselskabet I/S (ØSS) mødte advokat Jens Aukén, advokat Anne Sophie Kirkegaard, projektchef Helge Erlandsen, ingeniør Bent Napstjert, landinspektør Morten Krebs, landinspektør Hans Jakob Gerane og landinspektør Anna Sandmann Pedersen. Den 6. januar 2004 mødte desuden Jens Feldborg.

Taksationskommissionen har behandlet sagen ved kommissionens møder den 4., 5. 6., og 19. januar 2005.

I sagens behandling for Taksationskommissionen har deltaget formanden, professor dr. jur. Bo von Eyben, de af formanden for denne sag udtagne medlemmer, Frank S. Jørgensen og Karl Frandsen, samt de af Københavns Amts valgte medlemmer Vagn Majland og John Zangenberg.

Desuden mødte den ledende landinspektør Erik Ove Boe og kommissionens sekretær, fuldmægtig, cand. jur. John Roy Vesterholm.

Der fremlagdes udskrift af forhandlingsprotokollen for Ekspropriationskommissionen 5. hæfte (forretningen den 16. december samt protokoltilførsel den 17. december 2003), 14. hæfte (møde den 29. marts 2004 vedrørende betalingsspørgsmålet for Tårnby Kommunens ledningsomlægninger) samt 17. hæfte (protokoltilførsel den 6. maj 2004).

- ./ Endvidere fremlagde ØSS det i vedlagte bilag 1 nævnte materiale for kommissionen, og TK fremlagde
- ./ det i vedlagte bilag 2 nævnte materiale for Taksationskommissionen. Dele af det materiale, som TK tid-

ligere havde fremlagt for Ekspropriationskommissionen, havde Taksationskommissionen først i hænde ved selve forretningens begyndelse den 4. januar 2005.

Taksationskommissionen besluttede derfor at give TK mulighed for at tage hensyn til dette forhold i forbindelse med proceduren. Desuden besluttede Taksationskommissionen først at votere i sagen den 19. januar 2005, således at Taksationskommissionen efter parternes procedure kunne få lejlighed til at gennemgå hele materialet inden kommissionens votering i sagen. Begge parter tilsluttede sig herefter, at det ikke var nødvendigt at udsætte behandlingen af sagen.

Det skal bemærkes, at ikke alle parternes synspunkter er gengivet i denne kendelse. Som udgangspunkt er det kun de nye synspunkter, som er nødvendige for at forstå Taksationskommissionens kendelse, der gengives i denne kendelse, samt eventuelle nye anbringender som ikke tidligere er fremført i sagen.

Taksationskommissionen skal henvise til bilag 1 og 2 samt Ekspropriationskommissionens afgørelse i udskrift af forhandlingsprotokollen for Ekspropriationskommissionen, hæfte 17 side 152 – 164.

Ved breve af 17. og 21. december 2004 har TK rejst indsigelse mod kommissionsmedlemmer Vagn Majland og John Zangenberg fra Københavns Amt habilitet. Som begrundelse herfor henvises der til, at Vagn Majland er medlem af Københavns Amtsråd, og at amtet ejer 45% af Ørestadsselskabet I/S, som er anlægsmyndighed for det Metro-projekt, med henblik på hvilket de pågældende ekspropriationer er gennemført. På denne baggrund anføres det, at Københavns Amt har en væsentlig økonomisk interesse i sagernes afgørelse, og at begge medlemmer udpeget af Københavns Amt derfor må være inhabile.

Den øvrige Taksationskommission skal hertil bemærke, at den ikke finder, at det påberåbte forhold kan medføre inhabilitet. Af ekspropriationsproceslovens § 10, stk. 1, nr. 1, følger, at inhabilitet (bl.a.) foreligger, når et medlem af kommissionen er interesseret i sagens udfald eller er repræsentant for en i udfaldet interesseret, men det følger af stk. 2, at den interesse, som et kommunalt (herunder amtskommunalt) valgt medlem af kommissionen har i (amts)kommunens anliggender, som hovedregel ikke kan begrunde inhabilitet, men kun i særlige tilfælde, hvor sagen vedrører en ejendom, der ejes af (amts)kommunen, eller hvori den har en tilsvarende interesse. Det følger heraf, at inhabilitetsvurderingen må foretages på baggrund af lovens regler om amtsrådets udpegning af de amtskommunale medlemmer af kommissionen. Den omstændighed, at en (amts)kommune bliver anlægsmyndighed ved ekspropriationer, som omfattes af loven, kan derfor som udgangspunkt heller ikke begrunde inhabilitet. Så meget des mere må det antages, at den indirekte interesse, som følger af et medejerskab af et selskab, som er anlægsmyndighed, ikke kan medføre inhabilitet for en af amtsrådet udpeget person, uanset om denne er medlem af amtsrådet. Taksationskommissionen skal i øvrigt henvise til sagerne Ta I 4/04 lb. nr. 51-037 og lb.nr. 51-047, hvor Taksationskommissionen har afvist tilsvarende inhabilitetsindsigelser fra Tårnby Kommune.

B. ØSS synspunkter

ØSS' synspunkter er sammenfattet i afsluttende indlæg af 26. februar 2004 til Ekspropriationskommissionen og indlæg af 13. december 2004 til Taksationskommissionen fra advokat Jens Aukén. Desuden blev synspunkterne uddybet under møderne den 4., 5. og 6. januar 2005. Endelig henvises til materialet i bilag 1.

ØSS har bl.a. anført følgende:

Ekspropriationskommissionens kendelser er i meget vidt omfang på linie med ØSS standpunkt i frestillingen af, hvad der er gældende ret, og i forståelsen af navnlig det grundlæggende spørgsmål om gæsteprincippet.

ØSS mener derfor, at Taksationskommissionen i det væsentlige kan og bør stadfæste kendelsen af 6. maj 2004. Dog ønsker ØSS Taksationskommissionens prøvelse af navnlig et enkelt væsentligt spørgsmål vedrørende retstilstanden for ledninger i tidligere vejarealer, der er eksproprieret til baneformål. Efter ØSS' opfattelse blev dette spørgsmål ikke fremhævet tilstrækkeligt overfor Ekspropriationskommissionen, og Ekspropriationskommissionen har, efter ØSS' vurdering, ikke truffet en rigtig afgørelse på dette punkt.

Overordnet er det ØSS' opfattelse, at medmindre andet er aftalt, gælder følgende:

- *Et almindeligt gæsteprincip for ledninger, der etableres i alle arealer, herunder i banearerale og vejarealer. Hvis en ledningsejer ikke har betalt vederlag for at ligge i arealet, skal ledningsejeren afholde omkostningerne ved en flytning/omlægning i forbindelse med en ejers naturlige brug af arealer, medmindre andet fremgår af indgåede aftaler eller retsregler.*
- *Det er ledningsejeren, der skal dokumentere om, der foreligger forhold (aftale, deklARATIONER osv.) der kan begrunde en fravigelse fra gæsteprincippet uanset arealets status.*
- *Forventninger og påregnelighed er ikke afgørende – og det er uden betydning for ledningsejers betalingspligt, om ledningsejer ved ledningens placering i det oprindelige vej- eller banearreal kunne forudse, at arealet senere ville blive anvendt til Metro el. lign.*
- *Omlægning af ledninger i offentlige veje og private fællesveje, der forbliver vejarealer, skal betales af ledningsejeren, medmindre der er tale om ledninger, der hører til vejens udstyr (f.eks. belysning), eller omlægningen skyldes et formål, som er uden relation til vejen (vejformål).*
- *Omlægning af ledninger i tidligere vejarealer, der er eksproprieret til bane, skal betales af ledningsejerne, medmindre der er tale om ledninger, der hører til vejens udstyr (f.eks. belysning).*
- *Nyt-for-gammelt-princippet - i de tilfælde, hvor ØSS skal betale for ledningsomlægningen, kan der være tale om, at ledningsejeren opnår en økonomisk gevinst – i henhold til nyt-for-gammelt-princippet, skal der ske en fordeling af omkostningerne, således at ledningsejeren re-funderer ØSS værditilvæksten.*

1. Ledninger i banearreal

ØSS gør gældende, at:

- *Der er fortsat tale om et eksisterende banearreal, og ØSS er indtrådt i de aftaler, der måtte være indgået vedrørende placeringen af ledninger i Amagerbanens tracé, uanset om aftalerne er indgået af Amagerbanen eller af DSB/Banestyrelsen. Banen er ikke nedlagt, da dette kun kan ske ved lov.*
- *Der gælder et ulovbestemt gæsteprincip også for ledninger i banearerale. Omlægning af alle ledninger i Amagerbanens tidligere arealer og heraf afledte omlægninger skal derfor som udgangspunkt betales af ledningsejerne. Det er i den forbindelse uden betydning, om de konkrete anlægsarbejder var forudsigelige på tidspunktet for ledningens placering i arealet.*
- *Spørgsmålet om hvem der skal betale for ledningsomlægningerne har intet at gøre med den af kommunen påberåbte forkøbsret. Kommissionen bør derfor afvise kommunens krav om behandling af spørgsmålet om forkøbsretten. Subsidiært nedlægges påstand om, at ØSS frifindes for at betale erstatning til Tårnby Kommune vedrørende dette forhold.*

- *Der er ikke vundet hævd på ledningernes tilstedeværelse i banearealet, da dette i givet fald ville forudsætte en retsstridig råden. ØSS har ikke anfægtet, at ledningernes placering er lovlig.*

ØSS er enig i den beskrivelse af gæsteprincippet indhold, som Ekspropriationskommissionen har anført i kendelsen af 6. maj 2004:

Efter ØSS opfattelse betyder gæsteprincippet, at ledningsejeren har fået tilladelse - af DSB eller den tidligere Amagerbane - til gratis at anbringe sin ledning i banearealet. Der er ikke herved givet ledningen en ejendomsretlig prioritetsstilling i arealet i form af en servitut, hvilket måtte forudsætte en udtrykkelig aftale om ejendomsrettens indskrænkning eller ekspropriation med erstatning.

Ledningsejerens "gæsteret" i kraft af tilladelsen indebærer udelukkende, at banearealets ejer skal tage fornødent hensyn til ledningen i det omfang, dette er foreneligt med "ejerens naturlige brug af arealet". Derimod har banearealets ejer ikke som følge af ledningens tilstedeværelse afgivet nogen del af sin ret til at råde over ejendommen. Dette er udtrykkeligt fastslået i Vestre Landsrets dom i U 2000.2098 V.

For arealer, der er udlagt til bane, vil en "naturlig brug af arealet" i sagens natur omfatte brug af arealet til baneformål i vid forstand.

Efter ØSS opfattelse har diskussionen om, hvorvidt ledninger i baneareal skal respektere andet end baneformål, primært teoretisk interesse, al den stund at samtlige de anlægsarbejder/forandringer, der er foretaget i den tidligere Amagerbanes areal af ØSS, tjener baneformål - nemlig etableringen af Metro.

ØSS anerkender, at det er en forudsætning for anvendelse af gæsteprincippet, at ledningen er nedlagt i arealet efter at dette blev udlagt til baneareal i 1907. Det har dog formodningen imod sig, at der i banearealet eksisterer (kloak)ledninger fra før 1907, idet en plan for samlet vandafledning af området først forelå i november 1907 - og først blev gennemført langt senere.

For så vidt angår spørgsmålet om betydningen af Vandafledningskommissionens kendelser henviser ØSS i det hele til indlægget til Ekspropriationskommissionen samt til kommissionens bemærkninger vedrørende Vandafledningskommissionens kendelser.

Der fremgår heraf, at Vandafledningskommissionens kendelser ikke har betydning for betalingsspørgsmålet, idet den ret, som ledningerne ifølge kendelserne har til at ligge uforstyrret, må betegnes som en "uskadelig benyttelsesret", og ikke en ret til i al fremtid at forblive på banearealet, hvis hensyn til banen nødvendiggør noget andet. Da banen er etableret før afløbsledningerne, er det herefter kommissionens opfattelse, at det sædvanlige gæsteprincip må gælde også for disse ledninger.

Med hensyn til den påståede forkøbsret har ØSS overfor Ekspropriationskommissionen anført, at Tårnby Kommune ikke kan kræve dette behandlet af kommissionen på en ekspropriationsforretning, der alene vedrører betaling for ledningsomlægninger, og hvor anlægsmyndigheden ikke har rejst krav om ekspropriation af nogen form for forkøbsret.

2. Ledninger i offentlige vejearealer

ØSS gør gældende, at:

- *En kommunes rolle som henholdsvis vejbestyrelse og ledningsejer (forsyningsansvarlig) skal betragtes adskilt. Gæsteprincippet i § 106 i lov om offentlig veje finder derfor anvendelse for*

kommunens ledninger som for alle andre ledninger, d.v.s. også ved omlægning af kommunens ledninger i kommunale veje.

- *Udgangspunktet efter vejloven er, at en ledningsejer skal betale for omlægningen af ledninger i vejareal.*
- *§ 20 i lov om offentlige veje gælder ikke i den foreliggende situation, da der ikke er tale om ledningsflytninger som følge af hovedlandevejsanlæg. Bestemmelsen gælder ikke analogt for andre anlæg, da det er en bevillings- /refusionsregel og ikke en erstatningsbestemmelse.*
- *Begrebet "vejformål" skal forstås som et hvert formål med relation til vejen, herunder vejarbejder, der er afledt af banen.*
- *ØSS kan påberåbe sig gæsteprincipperne i vejlovene, da ØSS som anlægsmyndighed har ansvaret for omlægning af de berørte veje.*
- *Omlægning af ledninger i tidligere vejarealer, der er eksproprieret til bane, skal betales af ledningsejerne, medmindre der er tale om ledninger, der hører til vejens udstyr (f.eks. belysning).*
- *De af Vandafledningskommissionen afsagte kendelser har ingen betydning for betalingsspørgsmålet*

For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt ØSS kan anvende vejlovens § 106 henviser ØSS til Ekspropriationskommissionens kendelse af 6. maj 2004. Det fremgår heraf, at

"Det er derfor uden betydning for anvendelsen af principperne i vejlovens § 106 og privatvejslovens § 52, om ØSS har status som vejbestyrrelse/vejmyndighed eller ej."

Endvidere henviser ØSS til Østre Landsrets afgørelse i U.1999.190 vedr. Øresundsforbindelsen / Teledanmark, som fastslår, at anlægsmyndigheden (Øresundsforbindelsen) "måtte sidestilles med en offentlig myndighed, der kan påberåbe sig § 106". Præmisserne er et resultat af, at dommen blev procederet, som den blev. Resultatet må læses således: *allerede som følge af, at Øresundsforbindelsen (måtte sidestilles med en offentlig myndighed osv.), skulle Teledanmark betale.*

På tilsvarende måde har ØSS i denne sag fået tillagt særlige beføjelser over de berørte vejarealer. Men det afgørende faktum er, at ØSS i kraft af en ekspropriationsbeslutning enten er ny ejer (over de arealer, der overtages) eller tillagt midlertidig råden med en ejers rettigheder (over de arealer, der forbliver vej), jf. Hedehusene-dommen. Derfor finder "principperne" i § 106 anvendelse, jf. kendelsen af 6. maj 2004.

For så vidt angår kommunale ledninger i kommunale veje henviser ØSS til, at Ekspropriationskommissionen i kendelsen af 6. maj 2004 giver ØSS medhold i, at gæsteprincippet i vejlovens § 106 finder anvendelse på TK's og KK's ledninger i kommunernes egne vejarealer, i det omfang der ikke er tale om ledninger, der hører til vejens udstyr (f.eks. gadebelysning).

Med henvisning til ØSS' indlæg for Ekspropriationskommissionen og med henvisning til de grunde, der er anført i Ekspropriationskommissionens kendelse af 6. maj 2004, fastholder ØSS, at veje indtager en særlig ejendomsretlig position, og at der - uanset princippet om den kommunale enhedsforvaltning - derfor ikke kan sættes lighedstegn mellem en kommunal vejbestyrrelse og de kommunale forsyningsvirksomheder.

Herudover er det ØSS' opfattelse, at alle arbejder med relation til vejen er omfattet af gæsteprincippet i § 106. Det gælder, hvad enten de pågældende arbejder skyldes et initiativ fra vejbestyrrelsen vedrørende

den pågældende vejs egne forhold eller udefra kommende omstændigheder, jf. også Ekspropriationskommissionens kendelse af 6. maj 2004.

Som tidligere nævnt, er ØSS i meget vid udstrækning enig i kendelsen af 6. maj 2004 for så vidt angår anvendelsen af gæsteprincippet i § 106 på vejarealer, herunder ved krydsninger mellem vej og bane. På et enkelt punkt er ØSS dog ikke enig i kendelserne. Det gælder betingelsen om, at der skal ske en regulering eller omlægning af selve vejen, således som denne betingelse er præciseret i kendelsen af 5. juni 2004. Denne betingelse medfører, at det synes at bero på tilfældigheder, om gæsteprincippet i vejlovens § 106 finder anvendelse eller ej.

I kendelsen af 5. juni 2004 medfører betingelsen, at situationer, der i udgangspunktet er identiske, nemlig eksisterende krydsninger mellem veje med ledninger og banen, får et forskelligt resultat med hensyn til anvendelsen af § 106, fordi der vælges forskellige tekniske løsninger for niveaufri overskæringer til erstatning for niveauskæringerne, uagtet at behovet for en sikker passage både gælder for vejene og banen i alle situationerne. I kendelsen af 5. juni 2004 er der således tale om, at hvis et vejareal opgraves og erstattes med en vejbro hen over banen, således som det f.eks. sker ved Saltværksvej, så finder § 106 anvendelse. Hvorimod hvis der uden indgreb i selve vejen etableres en banebro hen over vejen, f.eks. ved Skøjtevej, så finder § 106 ikke anvendelse.

Det sidste resultat findes ikke at være rigtigt for ledninger i vejen, der f.eks. flyttes af hensyn til fundamenterne til den bro, der skal løfte banen henover vejen. Det må i dette tilfælde siges at være et "vejformål", at banen fjernes fra vejen, og i det omfang foranstaltningerne hertil nødvendiggør, at ledninger flyttes, må det være en udgift, der skal bæres af ledningsejer.

I øvrigt henvises til dommen U 1999.190 Ø, der bekræfter, at § 106 finder anvendelse, selv om ledningsomlæggingerne i vejen udelukkende skyldtes banearbejder. Landsretten begrundede sit resultat med, at Øresundsforbindelsen var i en position, hvor den kunne påberåbe sig anvendelsen af § 106 direkte (dvs. som vejmyndighed - i modsætning til råden som ejer over vejarealet, midlertidigt eller permanent). Ledningsomlæggingerne på Sjællandssiden af forbindelsen (modsat Amagersiden) skete alene på grund af baneanlæggene. Dette fremgår af Ekspropriationskommissionens kendelse. Dommen er derfor en anerkendelse af, at § 106 finder anvendelse, også hvor ledningsomlægginger tilsyneladende kun skyldes baneformål.

For så vidt angår spørgsmålet om en ledningsejer kun skal betale for omlægning af ledninger, der skyldes arbejder omfattet af vejlovens § 10, forstået som arbejder, der er begrundet i hensyn til trafikens art og størrelse på den pågældende vej, henviser ØSS til, at der hverken i § 106 eller forarbejderne hertil henvises til § 10, og at der heller ikke i praksis ses at være støtte for denne udlægning.

Tværtimod har Østre Landsret i en dom af 23. september 2004 taget afstand fra netop den argumentation vedrørende vejlovens § 10 (ledningsomlægning som følge af støjskærm).

Med hensyn til ledningsomlægginger i vejarealer, der også efter gennemførelsen af anlægsarbejder mv. vedbliver at være vejarealer, og ledningsomlægginger i vejarealer, der ved ekspropriation ophører med at være vej, må der efter ØSS opfattelse sondres klart mellem disse situationer. Kendelsen af 6. maj 2005 udtrykker ikke klart denne sondring

Tilsyneladende anvender Ekspropriationskommissionen vejlovens § 106 (og lov om private fællesveje § 52) også på sådanne arealer, der er ophørt med at være veje, idet der som betingelse for, at ledningsejere kan pålægges betalingspligt, indfortolkes et krav om, at omlægningen skal skyldes "vejformål" - hvad der i sagens natur aldrig kan være tilfældet.

Det er ØSS' opfattelse, at der hverken er støtte i lovgivning eller praksis for, at § 106 respektive § 52 i vejlovene finder anvendelse på arealer, der ikke længere er veje. Det betyder, at al tale om "vejformål" og ØSS' ret til at agere som "vejmyndighed" er misforstået i relation til ledningsflytninger på sådanne arealer.

For arealer, der ikke længere er veje, gælder derimod, efter ØSS' opfattelse, det almindelige ulovbestemte gæsteprincip.

3. Ledninger i private fællesveje

Det er ØSS' opfattelse, at privatvejlovens § 52 skal forstås på samme måde som vejlovens §106, jf. ovenfor. Der gælder ingen særlige undtagelser for kommunale ledninger, og princippet gælder, selv om kommunen måtte være tinglyst eller registreret "ejer" af arealet. Såfremt kommissionen måtte tillægge Tårnby Kommunes eventuelle ejendomsret over en privat fællesvej betydning for anvendelsen af privatvejlovens § 52, gøres det *subsidiært* gældende, at ejendomsretten i givet fald må dokumenteres i form af skøde eller offentlig registrering.

4. Ledninger i private arealer

For "afledte" ledningsomlægninger, hvor omlægningen i et privat areal er begrundet i en ledningsflytning på et bane- eller vejrareal, finder ØSS at betalingsspørgsmålet som udgangspunkt skal følge retsstillingen for den ledning som direkte er berørt af projektet og dermed har afstedkommet ledningsomlægningen.

ØSS har dog som udgangspunkt accepteret at betale for omlægningen af ledninger i private arealer med den begrundelse, der er gengivet i kendelsen af 6. maj 2004, idet der må være en formodning for, at ledninger på sådanne arealer er nedlagt efter aftale med ejeren.

C. TK's synspunkter

TK's synspunkter er sammenfattet i klage af 14. maj 2004 til Kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne over Ekspropriationskommissionens kendelse af 6. maj 2004, Supplerende indlæg til Taksationskommissionen af 23. december 2004 med bilag 10-14. Herudover henholder TK sig i det hele til sine indlæg til Ekspropriationskommissionen af henholdsvis 12. december 2003 med bilag 1-4 og 19. marts 2004. TK's synspunkterne blev desuden uddybet overfor Taksationskommissionen på møderne den 4. 5. og 6. januar 2005.

Herudover henviser TK til udskrift af forhandlingsprotokollen for Ekspropriationskommissionen, 17. hæfte, side 155-158.

Efter TK's opfattelse har Ekspropriationskommissionen ikke i kendelsen forholdt sig til en række principielle problemstillinger rejst af TK, som nødvendigvis må inddrages ved afgørelse af betalingsspørgsmålene m.v. Derudover er TK på en række punkter uenig i Ekspropriationskommissionens forstå-

else og fortolkning af gældende ret vedrørende det lovfæstede gæsteprincip i vejlovgivningen samt det eventuelle ulovfæstede gæsteprincip for eksisterende banearaler i drift.

Følgende hovedanbringender skal fremhæves:

- *ØSS er i medfør af grundlovens § 73, subsidiært det grundlovfæstede princip, der kan udledes af denne paragraf, forpligtet til at afholde samtlige omkostninger til omlægninger af de kommunale ledninger m.v., som anlæggelse af Metroens 3. etape har nødvendiggjort, bortset fra egentlige dokumenterede forbedringer af det kommunale ledningsnet. Det grundlovfæstede princip kan kun fraviges, hvis der er udtrykkelig lovhjemmel hertil. Bevisbyrden for en sådan udtrykkelig lovhjemmel påhviler den ekspropriationssøgende, her ØSS.*
- *Trafikministeriet og /eller ØSS er erstatningsansvarlig over for TK, i det omfang TK af Taksationskommissionen bliver pålagt helt eller delvist endeligt at skulle afholde omkostningerne til de ledningsomlægninger, som anlæggelse af Metroens 3. etape har nødvendiggjort, idet TK har en forkøbsret til Amagerbanens arealer. Trafikministeriet har ikke villet respektere dette ved overdragelsen til ØSS. ØSS er således forpligtet til at betale ekspropriationserstatning til TK for ekspropriation af forkøbsretten. Erstatningen kun mindst opgøres til de samlede omkostninger for omlægning af de kommunale ledninger på disse arealer.*

Efter TK's opfattelse er lov om Ørestaden (L 477/1992) i juridisk forstand at anse som en bemyndigelseslov og ikke en anlægslov. Loven tager ikke stilling til, hvorledes de anseelige omkostninger til ledningsomlægninger skal fordeles, eller hvilke principper, der skal gælde for fordelingen. ØSS er i juridisk forstand at anse som et privatretligt selskab, og ØSS har ikke dokumenteret en sådan udtrykkelig lovhjemmel eller særligt retsgrundlag og har således ikke løftet bevisbyrden for, at grundlovens § 73 eller det grundlovsfæstede princip der kan udledes heraf kan fraviges.

Desuden gør TK gældende, at kommunen er indrømmet forkøbsret til visse af Amagerbanens arealer, jf. Overenskomst af juni 1975 om overdragelse af samtlige aktiver og passiver for A/S Amagerbanen til DSB. Denne forkøbsret er efter TK's opfattelse blevet aktualiseret i forbindelse med vedtagelsen af etableringen af Metroens 3. etape. ØSS er som følge heraf forpligtet til at betale ekspropriationserstatning til TK for ekspropriationen af TK's forkøbsret, og denne erstatning kan mindst opgøres til de samlede omkostninger for omlægning af de kommunale ledninger på disse arealer.

TK gør følgende subsidiære hovedanbringender gældende:

- *I det omfang Taksationskommissionen mod forventning ikke måtte give TK fuld medhold i de principale hovedanbringender, gøres det subsidiært gældende, at Ekspropriationskommissionens (og delvist ØSS's) udlægning af gæsteprincippet i vejlovens § 106, privatvejslovens § 52 samt et eventuelt ulovfæstet gæsteprincip for banearaler m.v., ikke har støtte i gældende ret.*
- *Gæsteprincippet er udtryk for en afvejning af de forskellige samfundsmæssige interesser, som trafikal infrastruktur og forsyningsmæssig infrastruktur er udtryk for. Udgangspunktet for denne afvejning af forskellige samfundsmæssige interesser er princippet om "først i tid, bedst i ret".*
- *"Nyt for gammelt" kan kun i begrænset omfang påberåbes af ØSS*

TK er enige med Københavns Kommune i, at gæsteprincippet er udtryk for en afvejning af de forskellige samfundsmæssige interesser, som trafikal infrastruktur og forsyningsmæssig infrastruktur er udtryk for. Gæsteprincippet indhold bør således i disse tilfælde fastlægges under hensyntagen til, at der er tale

om krydsende ekspropriationskompetencer i forholdet mellem den offentlige grundejer og ledningsejeren, der typisk driver forsyningsvirksomhed af stor samfundsmæssig interesse.

Når ledningsejeren får lov til at anbringe sine ledninger gratis i en anden offentlig myndigheds areal, har ledningsejeren på den anden side pligt til at flytte sine ledninger, hvis de er til hinder for den offentlige grundejers brug af arealet til det formål, som arealet er udlagt til, da ledningerne blev anbragt i arealet.

Udgangspunktet for denne afvejning af forskellige samfundsmæssige interesser er princippet om "først i tid, bedst i ret".

Med hensyn til "nyt for gammelt" er der generelt ikke grundlag for at anvende princippet, idet de fleste forsyningsledninger har en levetid på ca. 80 år, og at TK derfor ikke har ønske om udførelse af de i denne sag omhandlede ledningsomlægninger, nærmere tværtimod, idet ledningsomlægningerne må antages at medføre væsentligt forøgede drifts- og vedligeholdelsesomkostninger (især omlægningen af spildevandsledningen under Saltværksvej).

Ekspropriationskommissionen har i kendelsen af 6. maj 2004 udtrykkeligt anført, at der i relation til princippet "nyt for gammelt" må tages i betragtning, om "ledningens fremtidige placering og længde kan påføre ledningsejeren øgede driftsudgifter", og anvendelse af princippet "nyt for gammelt" i hvert enkelt tilfælde forudsætter, at ØSS dokumenterer, at TK opnår en berigelse ved det nye anlæg, hvilken bevisbyrde på ingen måde er løftet.

1. Ledninger i banearéal

TK gør gældende, at :

- *Et eventuel ulovfæstet gæsteprincip for banearaler ikke har støtte i fast retspraksis, subsidiært at et sådant eventuelt ulovfæstet princip i alle henseender skal fortolkes snævert og indskrænkende, herunder at princippet i hvert fald kun gælder eksisterende jernbanestrækninger i drift på ekspropriationstidspunktet, og at der - i det omfang princippet anerkendes - gælder et princip om pligt til begrænsning af ledningsejers tab*
- *En række af de kumulative betingelser for anvendelse af et eventuelt ulovbestemt gæsteprincip ikke er opfyldt i denne sag.*
- *Der i relation til Metroens 3. etape er tale om et jernbaneanlæg, som er væsentligt forskelligt fra den forhenværende, nu nedlagte, Amagerbane, og der er således tale om et "nyanlæg"*
- *De af ØSS påberåbte gæsteprincipper ikke finder anvendelse, når ledningsomlægningerne hovedsageligt skyldes ØSS's ekstraordinære sikkerheds- og afstandskrav eller lignende krav.*
- *Princippet i vejlovens § 20 finder anvendelse, eftersom der er tale om et ekstraordinært tilfælde, uden sammenlignelige fortilfælde.*

Efter TK's opfattelse gælder der ikke et generelt ulovfæstet gæsteprincip for banearaler, herunder at U 2000.2098 V kan påberåbes til støtte for en sådan generel retsgrundsætning, - og til støtte herfor gøres

det særskilt gældende, at der ikke i lovgivningen findes en bestemmelse svarende til vejlovens § 106 og privatvejslovens § 52 vedrørende omlægning af ledninger placeret i banearerale, et generelt ulovfæstet gæsteprincip hverken har fast støtte i retspraksis eller i den juridiske litteratur, og man derfor må falde tilbage til udgangspunktet, hvorefter der kræves et særskilt retsgrundlag, førend en ledningsejer kan pålægges at afholde omkostninger til ledningsomlægninger.

ØSS kan således ikke under henvisning til et omtvistet, ulovfæstet gæsteprincip for banearerale pålægge TK den byrde helt eller delvist at betale omkostningerne for de anseelige ledningsomlægninger, der er nødvendiggjort af etableringen af Metroens 3. etape, idet der ikke foreligger et særligt retsgrundlag for en sådan betalingsforpligtelse.

TK gør gældende, at banecanlægget ikke har været i drift i Tårnby Kommune siden 1994, dog bortset fra veteranogskørsel i nogle enkeltstående tilfælde på en del af strækningen indtil 1997, og Amagerbanen som følge heraf de facto må betragtes som nedlagt, med den konsekvens at der under alle omstændigheder ikke gælder et ulovfæstet gæsteprincip. TK kan allerede som følge heraf ikke pålægges helt eller delvist endeligt at betale omkostningerne for de anseelige ledningsomlægninger, der er nødvendiggjort af etableringen af Metroens 3. etape.

Efter TK's opfattelse har banestrækningen været nedlagt i en årrække, og de ikke allerede bortfjernede spor på strækningen bliver fjernet i forbindelse med etableringen af letbanen. Desuden bliver den kommende letbane i vidt omfang etableret "ude af niveau", idet den både vil blive etableret under niveau og over niveau i forhold til den tidligere linieføring.

Endvidere gøres gældende, at et eventuelt ulovfæstet gæsteprincip for eksisterende banearerale ikke "vågner op igen", når driften efter ophør skal genetableres ved ny-anlæg med helt ny profil.

Ledningsomlægningerne tjener ikke "baneformål" i snæver forstand, jf. herved Vestre Landsrets dom af 2. marts 1994 samt U 2000.2098 V forudsætningsvis. Det fastslås i disse domme, at hvis ledningsomlægningerne ikke skyldes baneforhold i snæver forstand, så må baneejeren betale.

Ved anvendelsen af gæsteprincippet gælder der under alle omstændigheder et påregnelighedskriterium. Karakteren, omfanget m.v. af ledningsomlægningerne ligger uden for, hvad kommunen med rimelighed kunne forvente at måtte respektere, da ledningerne blev placeret i arcalerne.

ØSS har på ingen måde respekteret tabsbegrænsningspligten, idet man ikke har tilrettelagt projektet således, at ledningsomlægninger i videst muligt omfang undgås eller begrænses, hvilket ellers er ganske sædvanligt ved større anlægsprojekter. Hvis de ledningsomlægninger, som vedkommende ledningsejer anmodes om at foretage, er mere vidtgående, end hvad der er nødvendigt eller sædvanligt – ledningens placering taget i betragtning – så må vedkommende, der anmoder ledningsejeren om at foretage ledningsomlægningen, betale herfor.

ØSS's ekstraordinære sikkerheds- og afstandskrav må anses for helt uforudselige på tidspunktet for ledningernes placering, samt tillige i et vist omfang unødvendige. Under alle omstændigheder kan TK ikke blive pålagt at afholde meromkostningerne til sikring af ledninger m.v., udover hvad der er rimeligt begrundet i banedriftens sikkerhed, herunder henset til forholdene ved ledningernes placering,

Med hensyn til princippet i vejlovens § 20 bør det indgå som et væsentligt moment ved afgørelsen af betalingsspørgsmålet, at såfremt samtlige omkostninger forbundet med de nødvendige ledningsomlægninger til etablering af Metroens 3. etape skulle pålægges TK, ville der være tale om et ganske ekstraordinært stort beløb (ca. 25 mio. kr.), som er helt ude af proportion med, hvad der er ret og rimeligt, og uden sammenlignelige fortilfælde.

Det bør tillige indgå som et væsentligt moment, at TK allerede "nødtvunget" har givet et tilskud stort DKK 30 millioner til det af ejerkredsen fremlagte forslag om en mere miljømæssig løsning af metroetappen.

Desuden er Metroens 3. etape (modsat 1. og 2. etape) i alt væsentlighed er etableret med henblik på at servicere Danmarks største lufthavn, idet der herved etableres en hurtig og direkte forbindelse fra lufthavnen til det overordnede Metro- og S-togsnet i Storkøbenhavn (...og således ikke borgerne i Tårnby Kommune, i så fald ville strækningen have været nedgravet under Amagerbrogade, hvor langt flere af kommunens borgere ville have haft glæde af banen). Etableringen af Metroens 3. etape i nærværende sammenhæng kan sidestilles med anlæggelse af motorvejs- eller hovedlandevejsanlæg, ovenstående synspunkt om rækkevidden af princippet i vejlovens § 20 bl.a. har støtte i "Samarbejdsaftalen om bestyrelse af hovedlandeveje – meddelelse 01 – vilkår for udførelse af ledningsanlæg".

2. Ledninger i offentlige vejearealer

TK er enige med Københavns Kommune i, hvordan det klassiske lovfæstede gæsteprincip i vejlovens § 106 skal fortolkes.

TK gør således gældende, at:

- *Der ikke gælder noget gæsteprincip for kommunens ledninger i egne veje, jf. også princippet i vejlovens § 20. Anlægsmyndighedens påstand om, at kommunens beføjelser henholdsvis som vejbestyrelse og ledningsejer skal holdes adskilt, strider imod princippet om den kommunale enhedsforvaltning.*
- *ØSS ikke i medfør af Ørestadsloven har den fornødne kompetence til at etablere eller ombygge veje, og ØSS kan således heller ikke påberåbe sig gæsteprincippet i vejlovens § 106 og privatvejslovens § 52.*
- *Gæsteprincippet i § 106 og § 52 gælder kun omlægninger, der tjener vejformål, ikke baneformål. I øvrigt har Østamagerbaneselskabet ikke hjemmel til at påberåbe sig disse bestemmelser, da selskabet ikke har kompetence som vejmyndighed.*
- *Det er en forudsætning for anvendelsen af gæsteprincippet i vejlovens § 106, at de arbejder, der begrundes en given ledningsomlægning, er omfattet af vejlovens § 10, stk. 2, jf. stk. 1.*

TK henviser til, at gæsteprincippet ikke finder anvendelse i forhold til TK's ledninger i TKs (kommunale) veje, allerede fordi TK som ledningsejer ikke ligger som gæst i TKs egne veje. At skelne mellem kommunen som vejmyndighed / grundejer og ledningsejer strider imod princippet om den kommunale enhedsforvaltning, jf. kommunestyrelseslovens §§ 2 og 11.

ØSS har ikke bemyndigelse i Ørestadsloven eller lovgivningen i øvrigt til at påberåbe sig gæsteprincippet i vejlovens § 106 og privatvejslovens § 52. Dette princip kan kun påberåbes af vejbestyrelsen/vejmyndigheden, og ØSS er ikke tillagt nogen kompetence i så henseende. I den af ØSS påberåbte dom, U 1999.190 Ø, var det bl.a. lagt til grund, at Øresundsselskabet, som ifølge anlægsloven skulle fo-

restå opførelsen af Øresundsforbindelsens landanlæg, herunder anlæg af en hovedlandevej, måtte side-stilles med en offentlig myndighed, der kunne påberåbe sig § 106. Noget tilsvarende gælder ikke for ØSS.

Hvis vejarbejde gennemføres af en anden myndighed end vejmyndigheden, vil gæsteprincippet i vejlovgivningen som udgangspunkt ikke finde anvendelse, da det ifølge vejlovens § 10, stk. 2, er vejmyndigheden, der som udgangspunkt bestemmer, hvilket arbejde der skal udføres, og det er således også vejmyndigheden, der kan påberåbe sig § 106. Der henvises til F.J. Boas kommentar til den tidligere vejbestyrelseslov.

Gæsteprincippet i forhold til vejarealer er udtrykkeligt fastsat ved lov og er en kodificering af gældende ret. Det fremgår af forarbejderne til den oprindelige bestemmelse, at det var hensigten med bestemmelsen at lovfæste den retsstilling, som allerede gjaldt i medfør af retspraksis. Gæsteprincippet, som blev fastlagt i vejbestyrelseslovens § 57, og som senere blev overført til vejlovens § 106, er således også betinget af, at de arbejder, som forårsager en ledningsomlægninger, er begrundet i varetagelse af vejformål. Det blev ligeledes fastsat i forbindelse med kodificeringen, at gæsteprincippet for vejarealer alene gælder for forholdet mellem vejbestyrelsen og ledningsejere.

Desuden forudsætter anvendelsen af gæsteprincippet i § 106, stk. 1 (i givet fald), at de pågældende ledningsomlægninger er en nødvendig følge af vejarbejde, der tjener vejformål.

Det gøres gældende, at man ikke på en og samme tid kan acceptere, at der stilles krav om vejformål, og samtidig kan udhule begrebet "vejformål", således at det reelt dækker ethvert fysisk arbejde på vejarealet. Det er nødvendigt at vurdere baggrunden for, at der sker en ombygning af vejarealet. Kun hvis både betingelsen om 1) fysisk forandring af vejens udformning, og 2) varetagelse af vejformål er opfyldt, finder gæsteprincippet anvendelse.

Ligeledes må det følge af formålsbestemmelsen i vejlovens § 10, at ledningsarbejder, der er begrundet i anlægsarbejder, der gennemføres af andre hensyn end vejformål, ikke skal betales af ledningsejeren. At arbejderne hovedsagligt skal tjene vejformål vil sige, at der er tale om vejarbejder, som gennemføres af hensyn til vejens færdselsmæssige og vejtekniske funktion.

Det er TK's opfattelse, at det er en forudsætning for anvendelsen af gæsteprincippet i vejlovens § 106, at de arbejder, der begrunder en given ledningsomlægning, er omfattet af vejlovens § 10, stk. 2, jf. stk. 1.

Arbejder på et vejareal, som ikke kan anses for at være sagligt begrundet i vejens forhold, jf. vejlovens § 10, stk. 2, jf. stk. 1, kan ikke anses for at varetage vejformål. Vejbestyrelsen eller andre kan derfor ikke påberåbe sig vejlovens øvrige bestemmelser, når der udføres sådanne arbejder på vejarealer, medmindre der er særlig hjemmel til det andre steder end i vejloven. Det betyder, at arbejder, som ikke er omfattet af vejlovens § 10, stk. 2, jf. stk. 1, heller ikke kan være omfattet af gæsteprincippet i vejlovens § 106.

Hvor vejarbejdet er nødvendiggjort af omlægningsarbejder på banearreal finder § 106 som udgangspunkt ikke anvendelse. Hvis en vej således nedlægges eller afskæres som følge af, at Metroen skærer gennem vejens tidligere forløb, er der ikke tale om vejformål, men baneformål.

For så vidt angår ledninger i krydsninger mellem vej- og banearreal er det TK's opfattelse, at etablering af niveaufri skæringer mellem de eksisterende veje og Metros 3. etape ikke varetager vejformål. Arbejderne gennemføres uafhængigt af, hvad trafikens art og størrelse på vejen kræver, jf. vejlovens § 10, stk. 1. Derimod er anlægsarbejderne begrundet i varetagelse af baneformål, da etableringen af et baneanlæg, som er væsensforskelligt i forhold til det eksisterende, nødvendiggør en adskillelse af trafikken på vejarealet og baneararealet.

Der sker således ingen særlige ændringer af udformningen af de veje, som opretholdes for kørende trafik efter etablering af Østamagerbanen, selvom vejene afbrydes i forbindelse med etablering af baneanlægget. Vejens forhold gør det således ikke nødvendigt at gennemføre vejarbejder i forbindelse med etableringen af de niveaufri skæringer mellem banen og de krydsende veje.

For så vidt angår sivetunnellen ved Skøjtevej fastholder TK, at kommunen ikke - som påstået af ØSS - er forpligtet til at være medfinansierende ved tunnelen ved Skøjtevej, selv om tunnelen er blevet brede end oprindelig af hensyn til ledningernes placering. Nærværende sag drejer sig om betaling for ledningsomlægninger og ikke om betaling af merudgifter for en ændring af projektet, som ØSS har valgt. Desuden bestrides det, at ØSS har dokumenteret de påståede meromkostninger.

3. Ledninger i private fællesveje

Privatvejslovens § 52 indeholder en bestemmelse, som efter sit indhold svarer til vejlovens § 106, så efter TK's opfattelse skal bestemmelserne forstås på samme måde.

4. Ledninger i private arealer

Udenfor vej- og banearaler gælder et ulovbestemt gæsteprincip. Når et areal ikke udlagt til et bestemt formål, er grænserne for, hvilket hensyn grundejeren kan varetage under påberåbelse af gæsteprincippet, imidlertid videre end for arealer, som er udlagt til vej- eller baneformål ved ledningens etablering. Etablering af Metro på arealer, der ikke er udlagt til banearal, falder uden for det formål, som en ledningsejer kunne forvente at skulle bære risikoen for, da ledningerne blev placeret.

For arealer af denne art, som ejet af TK, gælder også, at TK ikke kan anses som gæst i eget areal.

5. Sagsomkostninger

TK har anført, at sagen for både Ekspropriationskommissionen og Taksationskommissionen har nødvendiggjort omfattende sagkyndig bistand. En bistand som samlet har medført udgift for TK på ca. 3 mio. kr. i reelle sagsomkostninger.

D. Taksationskommissionen har afsagt følgende kendelse:

Der er ikke for Taksationskommissionen oplyst noget om omkostningerne ved omlægning af de omhandlede ledninger. Kendelsen omfatter derfor kun de principper, der skal gælde for betalingsspørgsmålet, samt hvem der skal pålægges betalingsforpligtelsen for den enkelte ledning. Kommissionen forudsætter herved, at parterne ud fra de principper for omkostningsfordelingen, som er indeholdt i kendelsen, kan heregne de beløbsmæssige konsekvenser heraf for den enkelte ledningsomlægning, når udgifterne hertil kan gøres op. Såfremt parterne ikke kan blive enige herom, kan spørgsmålet indbringes for Ekspropriationskommissionen og dernæst eventuelt for Taksationskommissionen.

1. Ledninger i Banearal

1.1. Der gælder et ulovbestemt gæsteprincip for ledninger i banearaler, jf. U 2000.2098 V. Dette indebærer, at ledningsejeren som hovedregel skal betale for flytning af ledningerne, hvis denne er foranlediget af baneejerens råden over arealet til baneformål, herunder f.eks. ændring eller udvidelse af selve ba-

nestrækningen, omlægning af banedriften på grund af elektrificering m.v. Undtagelse herfra gælder, hvis det i forbindelse med nedlægningen af ledningerne ved deklaration eller aftale er fastsat, at baneejeren generelt eller i særlige tilfælde helt eller delvis skal betale for ledningsflytninger. Udgangspunktet må endvidere fraviges, hvis ledningsejeren har betalt vederlag for ledningens tilstedeværelse i banearialet.

Da gæsteprincippet således er udgangspunktet, har ledningsejeren bevisbyrden for, at der foreligger forhold, der kan begrunde en fravigelse af det, herunder navnlig i form af aftaler om, at baneejeren skal betale for flytning af ledningerne. En aftale om, at ledningsejeren (kun) skal betale for ledningsflytninger, som er begrundet i foranstaltninger til varetagelse af "banens tarv", er ikke udtryk for nogen fravigelse af gæsteprincippet.

Gæsteprincippet i vejlovens § 106 og privatvejslovens § 52 er udtryk for en kodifikation af de principper, som forud var udviklet i retspraksis. Der er derfor ikke nogen principiel forskel mellem indholdet af gæsteprincippet på de lovbestemte og de ulovbestemte områder. Gæsteprincippet skal derfor også på de sidstnævnte områder forvaltes på en måde, som tager rimeligt hensyn til ledningsejernes interesser, navnlig således, at der ved råden over banearialet ikke påføres ledningsejerne udgifter til flytning af ledninger, som går ud over, hvad der er nødvendigt til varetagelse af de pågældende baneformål.

1.2. Ved ØSS's overtagelse af Amagerbanens arealer er ØSS i det hele indtrådt i den tidligere baneejers rettigheder og forpligtelser, herunder i forhold til ledningsejere, hvis ledninger er blevet nedlagt med tilladelse fra de tidligere ejere. ØSS kan således påberåbe sig gæsteprincippet i forhold til disse, men må også respektere eventuelle aftaler om, at baneejeren helt eller delvis skal betale for flytning af ledninger på banearialet.

1.3. Der er ikke grundlag for at antage, at gæsteprincippet er undergivet den begrænsning, at det kun kan påberåbes i tilfælde, hvor det baneformål, som er årsag til, at en ledning skal flyttes, kunne påregnes på det tidspunkt, hvor den pågældende ledning blev nedlagt. En sådan begrænsning er ikke indeholdt i vejlovgivningens regler om gæsteprincippet, og som nævnt er der ingen principiel forskel mellem det lovbestemte og det ulovbestemte gæsteprincip. Ledninger er ofte bestemt til at være nedlagt for en meget lang periode, og det kan ikke antages, at ejerens adgang til at råde over arealet skulle være begrænset til de anvendelsesmuligheder, som kunne påregnes på tidspunktet for ledningens nedlæggelse. En sådan begrænsning ville desuden være vanskelig at praktisere dels af bevismæssige grunde, dels fordi spørgsmålet om betaling for ledningsflytning i så fald måtte løses forskelligt afhængigt af, på hvilke tidspunkter de enkelte ledninger var blevet nedlagt, fordi den påregnelige anvendelse af arealet havde ændret sig gennem perioden.

Ekspropriationskommissionskendelsen i KFE 1999.291 taler ikke imod det anførte. Grunden til, at der i dette tilfælde blev taget hensyn til ledningsejerens forventninger om arealets anvendelse, var, at DSB ved tilladelsen til nedlæggelse af ledningen på et banearial havde tilkendegivet, at der ved udformningen af et eventuelt baneprojekt (Lundtoftebanen) ville blive taget særligt hensyn til ledningens tilstedeværelse. I stedet skete der det, at dette projekt blev opgivet, hvorefter det banearial, hvori ledningen lå, blev eksproprieret til brug for udvidelse af Helsingørmotorvejen. Muligheden for at tage hensyn til ledningsejerens interesser bortfaldt herved. Dette var baggrunden for, at kommissionen fandt, at udgifterne til flytning af ledningen måtte deles mellem ledningsejeren og Vejdirektoratet (der var indtrådt i DSB's retsstilling).

Det har herefter ikke betydning, om ledningsejerne på tidspunkterne for nedlæggelse af ledninger i Amagerbanens arealer kunne påregne, at disse arealer ville blive anvendt til et Metro-projekt. Det har derfor heller ikke betydning, at der i perioden har foreligget en række planer for udnyttelse af banearialet til forskellige former for baneanlæg m.v.

1.4. Der er heller ikke grundlag for at indlægge den begrænsning i gæsteprincippet, at banearelets ejer kun skulle kunne påberåbe sig det, så længe det baneanlæg, der eksisterede ved nedlægningen af ledningen, fortsat er i drift. Den omstændighed, at Amagerbanens drift gradvist blev indskrænket og til sidst ophørte, kan således ikke føre til, at gæsteprincippet ikke kan påberåbes. Det afgørende er alene, om de foranstaltninger, som begrundet ledningsomlægninger på banearealet, tjener baneformål. Dette gælder også, selv om der er tale om et helt nyt baneanlæg på arealet og som nævnt uafhængigt af, om en sådan ændring af anlægget kunne påregnes ved ledningsnedlæggelsen. Det har derfor ikke betydning, om Amagerbanen på noget tidspunkt kan anses for at være blevet "nedlagt".

Bemyndigelsen til at anlægge og drive Amagerbanen i loven herom fra 1905 udløb ifølge loven i 1995, men blev forinden afløst af bemyndigelsen i Ørestadslovens § 6, stk. 3, til anlæg af Østamagerbanen. Der har således i hele perioden været bemyndigelse til drift af en bane på arealerne. Der er ikke inden gennemførelsen af Ørestadsloven på noget tidspunkt blevet truffet formel beslutning om nedlæggelse af Amagerbanen, men selv om dette skulle have været tilfældet, kunne dette heller ikke i sig selv være afgørende. Det afgørende ville i stedet være, om der i forbindelse med en sådan beslutning blev truffet bestemmelse om arealets overgang til anden anvendelse, således at det ikke længere tjente baneformål. Hvis det i forbindelse med arealets overgang til anden anvendelse var blevet nødvendigt at flytte ledninger fra det hidtidige baneareal, måtte udgangspunktet være, at gæsteprincippet ikke ville finde anvendelse.

Heller ikke i denne forbindelse er der nogen principiel forskel fra retsstillingen ved ledninger i veje, hvor udgangspunktet tilsvarende er, at gæsteprincippet ikke gælder, når der træffes beslutning om nedlæggelse af den pågældende vej. Forskellen er kun, at beslutninger om nedlæggelse af veje efter vejlovens § 91 og privatvejslovens § 56 indebærer en pligt til at tilbyde vejarealet til ejerne af de tilgrænsende ejendomme, således at der i forbindelse hermed ved deklaration eller aftale tages stilling til forholdet til ejere af ledninger i arealet. En tilsvarende pligt gælder ikke ved nedlæggelse af jernbaner.

1.5. Ligesom gæsteprincippet ved ledningsflytninger i vejarealer kun gælder, når årsagen hertil er arbejder, der tjener vejformål, gælder princippet ved ledninger i banearealer kun arbejder, der tjener baneformål. Der er imidlertid ingen tvivl - eller tvist - om, at flytningerne af ledninger på banearealet skyldes anlæg af Metroen, og som nævnt må anlæg af en ny bane på arealet anses for at være et "baneformål", uanset hvor meget udformningen af den nye bane måtte adskille sig fra den tidligere, og uanset om denne ændring kunne påregnes.

Ledningsflytninger, der er foranlediget af, at der - uanset om det sker i forbindelse med ændringer af banen i øvrigt - etableres niveaufri overskæringer mellem banen og veje, tjener både baneformål og vejformål. Hverken for ledninger i vejarealer eller for ledninger i banearealer kan det i sådanne tilfælde antages at være en betingelse for gæsteprincippets anvendelse, at flytningen *alene* skyldes vejformål, respektive baneformål, jf. også nedenfor pkt. 2.5. I modsat fald ville konsekvensen være en betydelig og uhjemlet begrænsning af princippet, der ville gælde, uanset om ledningerne lå i det ene eller det andet areal.

Vestre Landsrets dom af 2. marts 1994 kan ikke antages at være i modstrid hermed, selv om det her blev statueret, at ledningsejerne ikke skulle betale for flytninger af ledninger, som var anbragt i og over et baneareal, og hvor flytningen var foranlediget af, at en nyanlagt vej skulle føres under jernbanen. Begrundelsen herfor var dels, at formuleringen af betingelserne for tilladelserne til ledningernes placering ("ændring af baneforholdene") efter landsrettens opfattelse måtte forstås således, at ledningsejerne kun skulle betale i tilfælde, hvor ændringerne var begrundet i "egentlige baneformål", dels at anlæg af den nye vej ikke var begrundet i jernbanens forhold. Afgørelsen har således ikke - i hvert fald ikke nødvendigvis - taget stilling til, hvad der gælder i tilfælde, hvor der etableres niveaufri overskæringer i forhold

til eksisterende veje omkring banen. Afgørelsen bygger dernæst på en vis indsnævring af begrebet "vejformål" til "egentlige vejformål" under henvisning til den konkrete formulering af tilladelserne. Det skal dog i den forbindelse bemærkes, at det synes tvivlsomt, om formuleringerne kunne give anledning til en sådan indsnævrende fortolkning. Dommen har imidlertid ikke taget stilling til, hvad der ville gælde, dersom disse formuleringer ikke havde foreligget.

1.6. For ledninger i private arealer gælder gæsteprincippet, så længe arealet forbliver privat, men der vil normalt være taget stilling til spørgsmålet i forbindelse med ledningens nedlæggelse, hvad enten dette er sket ved ekspropriation eller ved aftale, jf. nedenfor pkt. 4. Hvis arealet skifter status, f.eks. ved ekspropriation af det til baneformål, gælder gæsteprincippet således ikke, hvis denne ændring medfører, at ledningen skal omlægges. Hvis afløbsledninger var nedlagt før Amagerbanens etablering i 1907, skulle ledningsejerne således ikke betale for heraf foranledigede ledningsomlægninger. Der foreligger imidlertid ingen oplysninger om, hvorvidt ledningsejerne dengang fik erstatning for udgifterne til ledningsomlægning (eller Amagerbanen direkte betalte herfor), men Taksationskommissionen må gå ud fra, at dette har været tilfældet, såfremt afløbsledningerne var nedlagt før 1907. I så fald gælder gæsteprincippet herefter for senere ledningsomlægninger, som skyldes baneformål. Hvis afløbsledningerne var nedlagt efter Amagerbanens etablering, gælder gæsteprincippet uden videre.

Det følger heraf, at resultatet - under den nævnte forudsætning - bliver det samme, uanset om afløbsledningerne var nedlagt før eller efter Amagerbanens etablering. Det har derfor ikke afgørende betydning, at tidspunktet for nedlæggelsen ikke kan fastlægges nærmere. Taksationskommissionen finder imidlertid, at det er mest sandsynligt, at kloakafledningen forud for dette tidspunkt skete i åbne grøfter på de berørte områder og ikke i nedgravede kloakledninger. Taksationskommissionen skal henvise til forhandlingsprotokollen for 8., 9. og 10. maj 1906 samt kortbilaget fra Taarnby Sogn april 1906, der viser, at der skulle anlægges kloakledninger på tværs af banen, hvilket sandsynliggør, at der ikke fandtes rørledninger i forvejen i dette område. Et medlem af kommissionen finder dog, at den bevismæssige usikkerhed herom principielt må komme ledningsejeren til gode, men også dette medlem er enig i, at det må antages, at der blev gjort op med forholdet til ledningsejerne ved Amagerbanens etablering, således at resultatet under alle omstændigheder må blive, at gæsteprincippet nu gælder også i forhold til disse ledninger.

1.7. Som nævnt under pkt. 1.1. har ledningsejeren bevisbyrden for, at der ved nedlæggelsen af ledningen er indgået aftale med arealets ejer eller fastlagt deklARATIONER m.v., som fraviger gæsteprincippet. Dette gælder således også for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt der ved kendelser fra Vandafledningskommissionen er truffet afvigende bestemmelser for en række kloakledningers vedkommende. Det er særligt gjort gældende, at udtalelser i flere af kendelserne om, at kommunen skulle have "ret til at have ledningerne liggende uforstyrret", må forstås således, at kommunerne dermed var blevet fritaget for pligten til at betale for flytning af ledningerne. Efter Taksationskommissionens opfattelse er der imidlertid ikke grundlag for at antage, at der med denne - eller tilsvarende - formuleringer er tilsigtet en stillingtagen til spørgsmålet om, hvem der skal betale for flytning af ledningen. Efter den sammenhæng, formuleringen indgår i, må det antages, at der alene sigtes til en almindelig regulering af parternes omsorgspligter m.v. i forbindelse med ledningernes tilstedeværelse i arealet, herunder navnlig ledningsejerens erstatningspligt, hvis der ved anlægget eller arbejder på dette forvoldes skade. Kendelserne fastslår blot ledningsejerens brugsret, men heraf følger ikke, at den tillige har det indhold, at gæsteprincippet dermed er fraveget. En sådan forståelse måtte i hvert fald forudsættes, at der kunne påvises særlige holdepunkter for den, men sådanne er ikke anført af ledningsejerne.

2. Ledninger i offentlige vejarealer

2.1. For ledninger i offentlige vejarealer gælder gæsteprincippet som udtrykt i vejlovens § 106. Det er blevet gjort gældende, at ØSS ikke kan påberåbe sig denne bestemmelse, fordi ØSS ikke er vejmyndighed for de veje, hvori ledningerne er beliggende. Efter Taksationskommissionens opfattelse kan dette imidlertid ikke tillægges betydning. Selv om Ørestadsloven kun indeholder bemyndigelse til ØSS til at anlægge selve banen og ikke omtaler de vejanlæg, som berøres heraf, er det en uundgåelig konsekvens af baneanlægget, at der skulle foretages ændringer i de omlæggende vejanlæg og dermed også i heri liggende ledningsanlæg. Dette skyldes navnlig, at det måtte være en selvfølge, at de hidtidige overskæringer måtte ændres til niveaufri overskæringer i forbindelse med Metroen. Selv om kommunernes kompetence som vejmyndigheder ikke formelt berøres af baneprojektet, var den derfor reelt begrænset således, at kommunerne ikke ville kunne modsætte sig de ændringer i vejene, som var nødvendiggjort af anlægget af banen. Den tekniske udformning af ændringerne i vejene måtte - som det også faktisk er sket - herefter gennemføres i et samarbejde mellem ØSS og kommunerne. Under disse omstændigheder kan det ikke være afgørende for anvendelsen af vejlovens § 106, om ØSS eller kommunerne formelt stod som vejmyndighed, jf. herved også U 1999.190 Ø, der fastslog, at A/S Øresundsforbindelsen - som sidestillet med en offentlig myndighed - kunne påberåbe sig vejlovens § 106, uden at dette blev begrundet med, at selskabet havde kompetence som vejmyndighed.

2.2. Vejlovens § 106, stk. 1, indeholder ikke nogen begrænsning af gæsteprincippet, således at det ikke skulle gælde for kommunale ledninger. En sådan begrænsning følger alene af, at § 106, stk. 2, henviser til vejlovens § 20, hvorefter kommuners udgifter til flytning eller omlægning af ledninger afholdes af statskassen, såfremt disse udgifter er påført kommunen ved et hovedlandevejsanlæg. Da reglen således udgør en enkeltstående undtagelse fra hovedreglen om gæsteprincippet, og da den udtrykkeligt er begrænset til at omfatte hovedlandevejsanlæg, er der ikke grundlag for at anvende bestemmelsen analogt på andre statslige projekter eller at udstrække princippet i den til sådanne projekter. Det kan derfor heller ikke tillægges betydning, at reglen i § 20 blev indført i forlængelse af, at det princip, som reglen udtrykker, forinden var blevet taget i anvendelse i praksis.

Taksationskommissionen har forståelse for, at det kan virke urimeligt for en kommune, at den skal betale for flytning af kommunale ledninger i kommunale veje, som er foranlediget af et statsligt anlægsprojekt, som ikke er et hovedlandevejsanlæg. Det kan ikke afvises, at de grunde, der førte til gennemførelsen af vejlovens § 20, også kan tale for at modificere gæsteprincippet ved andre statslige anlægsprojekter. En hensyntagen hertil måtte imidlertid forudsætte en ændring af § 20 eller af § 106, stk. 2, således at der i forbindelse hermed blev taget stilling til, hvilke andre statslige anlægsprojekter undtagelsen skulle omfatte. Problemstillingen opstår ikke kun ved baneanlæg, men kan også opstå ved anlæg af f.eks. broer eller lufthavne. Også dette forhold taler imod en udvidelse af undtagelsesreglens anvendelsesområde gennem praksis, idet der i så fald ville opstå tvivl om, hvad der skulle gælde ved sådanne andre statslige projekter.

Det følger af det anførte, at der ikke er grundlag for at sondre mellem kommunale ledninger og andre ledninger. Det er derfor uden betydning for sagens afgørelse, om en kommunes rådighedsret over offentlige vejarealer kan betegnes som en (eventuelt atypisk) ejendomsret, og om en kommune skal betragtes som en "enhed" for så vidt angår denne ret og dens rettigheder over ledninger.

Kun for ledninger, der indgår i vejens udstyr, er der en realitet i, at kommunen som ledningsejer kan anses for at være "identisk" med kommunen som vejmyndighed. Gæsteprincippet gælder således ikke for sådanne ledninger. Dette indebærer, at ledninger og andet udstyr, der indgår i anlæg til belysning af veje mv., jf. vejlovens § 108, ikke omfattes af § 106, hvorfor udgifter til flytning heraf skal afholdes af ØSS (hvilket også er erkendt).

2.3. Det følger allerede af det ovenfor anførte, at gæsteprincippet ikke kun gælder ved ledningsflytninger, som er foranlediget af et kommunalt vejprojekt eller i øvrigt af en kommunes initiativ til ændringer af bestående forhold på kommunale veje. Selve den omstændighed, at flytningerne er foranlediget af et udefra kommende anlægsprojekt, gør således ikke § 106 uanvendelig. Det afgørende er alene, om den konkrete ledningsflytning tjener et vejformål, herunder sådanne vejformål, som er foranlediget af et udefra kommende anlægsprojekt, jf. nedenfor pkt. 2.5. og 2.6.

2.4. ØSS har gjort gældende, at kravet i vejlovens § 106 om, at en ledningsflytning skal tjene vejformål, ikke gælder i tilfælde, hvor det vejareal, som ledningen lå i, er blevet eksproprieret til fordel for ØSS og dermed er gjort til en del af banearbejdet. Synspunktet er, at vejlovens regler da ikke længere er relevante, således at der herefter må gælde det ulovbestemte gæsteprincip for ledninger i banearbejdet, hvorefter ledningsejeren skal betale for en flytning, som tjener banearbejdet.

Taksationskommissionen er ikke enig heri. Det er et almindeligt ekspropriationsretligt princip, at et eksproprieret areals status må bedømmes ud fra de forhold, som eksisterede på det tidspunkt, hvor ekspropriationen blev besluttet, og ikke ud fra de forhold, som opstår ved ekspropriationen. Det forhold, at et areal ved ekspropriation skifter status fra vejareal til banearbejdet, kan derfor ikke tillægges betydning ved vurderingen af, hvilket formål ledningsflytningen skal tjene. Gæsteprincippet skal derfor i disse tilfælde bedømmes ud fra vejlovens § 106, således at det afgørende er, om ledningsflytningen tjener et vejformål. Som anført under pkt. 1.5. i relation til ledninger i banearbejdet, og som det vil blive omtalt nedenfor vedrørende ledninger i vejarealer, har dette ikke betydning i tilfælde, hvor en ledningsflytning tjener et blandet bane- og vejformål. Hvis derimod en flytning af en ledning, der befandt sig i et vejareal, udelukkende skyldes banearbejdet, gælder gæsteprincippet ikke, selv om det pågældende areal er blevet eksproprieret til banearbejdet. Et modsat resultat ville også kunne føre til tilfældige resultater, idet der kan tænkes tilfælde, hvor en ledning i et vejareal skal flyttes i forbindelse med en baneudvidelse, uden at det er nødvendigt at ekspropriere vejareal hertil (f.eks. hvor ledningen må flyttes længere ind på vejen for at opretholde en vis afstand til baneanlægget). Hvis man i et sådant tilfælde måtte nå frem til, at flytningen af ledningen alene tjente et banearbejdet, ville gæsteprincippet i vejlovens § 106 ikke gælde.

2.5. Af motiverne til vejlovens § 106 fremgår, at det er en forudsætning, "at arbejdet på ledningen er en nødvendig følge af et vejarbejde, og at der er tale om et indgreb i offentligt vejareal" (Folketingstidende 1971-72, tillæg A, spalte 1157). Der stilles således ikke nærmere krav til karakteren af det pågældende vejarbejde. Når § 106 nævner ledningsflytning i forbindelse med vejens "regulering eller omlægning", er dette kun et eksempel, der blev medtaget for at præcisere, at gæsteprincippet også gælder i sådanne tilfælde, men det er således ingen betingelse, at vejarbejdet har netop denne karakter. Taksationskommissionen er således ikke enig i kendelse af 5. juli 2004 afsagt af Ekspropriationskommissionen vedrørende anlæg i henhold til Ørestadsloven, hvor det anføres, at § 106 kun gælder i tilfælde, hvor der sker en regulering eller omlægning af vejen. I cirkulære nr. 132 af 6. december 1985 om offentlige veje pkt. 55 er modsætningen til ("egentlig") vejarbejde udtrykt således, at gæsteprincippet ikke gælder i tilfælde, hvor flytningen skyldes arbejder, der ikke tjener vejformål.

Hverken efter ordlyden af § 106 eller efter forarbejderne er der grundlag for at antage, at gæsteprincippet kun gælder i tilfælde, hvor de vejforanstaltninger, som nødvendiggør ledningsflytningen, udelukkende tjener vejformål. Det er tilstrækkeligt, at vejformål indgår som et ikke uvæsentligt formål med de pågældende foranstaltninger. Dette indebærer, at § 106 gælder i tilfælde, hvor de ændringer, som nødvendiggør flytning af ledninger, består i eller beror på, at der etableres niveaufrie overskæringer mellem vej og bane, jf. ovenfor pkt. 1.5. om den tilsvarende betragtning i relation til ledninger i banearbejdet.

Anvendelsen af gæsteprincippet i disse tilfælde kan ikke bero på vurderinger af, om en sådan ændring må siges hovedsagelig at tjene banearbejdet eller vejformål. Noget sådant ville føre til helt tilfældige re-

sultater, afhængigt af, hvilke momenter man ville tillægge vægt ved denne vurdering. Retstilstanden må derfor antages at være den, at gæsteprincippet gælder ved sådanne blandede vej- og baneformål, således at vejlovens § 106 gælder for ledninger i vejarealet, og det ulovbestemte gæsteprincip gælder tilsvarende for ledninger i banearialet. Dette gælder ikke kun i tilfælde, hvor ledningsflytningen er nødvendig som følge af selve etableringen af en niveaufri overskæring, men også i tilfælde, hvor ledningen uden direkte at være berørt heraf må flyttes eller f.eks. forstærkes som en afledt følge af de ændrede overskæringsforhold (f.eks. forstærkelse af ledningen som følge af dens beliggenhed i forhold til en nyetableret bro over banen).

Det skal tilføjes, at det anførte er i overensstemmelse med praksis, jf. herved kendelse af 17. marts 2000 fra Ekspropriationskommissionen vedrørende jernbaneanlæg på øerne (ledningsomlægning som følge af nedlæggelse af en jernbaneoverkørsel) og kendelse af 17. oktober 1994 fra Ekspropriationskommissionen vedrørende statsbaneanlæg i Jylland (tilsvarende omlægninger af ledninger i forbindelse med nedlæggelse af overkørsler og etablering af niveaufri krydsningsanlæg). En Østre Landsretsdom afsagt d. 31. januar 2005 (dvs. efter nærværende taksationsforretning) er ikke i modstrid hermed, idet ledningsomlægningen ikke ansås for at tjene vejformål, men baneformål. Reguleringen af vejen i forbindelse med baneprojektet indebar, at ledningen kom til at ligge under vejbanen og ikke som hidtil under cykelsti, men dette nødvendiggjorde ikke den foretagne forstærkning af ledningen, da den kunne være nedlagt i vejkassen uden forstærkning. Forstærkningen måtte derfor i stedet anses for at være forårsaget af arbejdskørslen i forbindelse med baneprojektet, og derfor kunne Banestyrelsen ikke påberåbe sig gæsteprincippet over for ledningsejeren.

2.6. Der kan ikke indlægges særlige begrænsninger i gæsteprincippet i kraft af motivernes ovenfor nævnte henvisning til, at der skal være tale om et "vejarbejde", som indebærer et "indgreb" i vejarealet. Heroverfor kan det ikke tillægges betydning, at vejcirculæret som nævnt kræver et "egentligt" vejarbejde, idet et cirkulære ikke kan indsnævre en lovregels anvendelsesområde. Det er i øvrigt uklart, om der overhovedet hermed er tilsigtet nogen indsnævring, idet der ikke er angivet nogen nærmere forklaring eller eksempler på "egentlige" vejarbejder. Den administrative praksis tyder ikke herpå, idet afgrænsningen heri synes at være sket negativt på den måde, at kun arbejder, der ikke tjener vejformål (dvs. som er uden relation til vejen, jf. herved Trafikministeriets udtalelse til brug for den nedenfor nævnte Østre Landsretsdom) falder udenfor.

Der er herefter ikke grundlag for at antage, at § 106 kun omfatter "egentlige" vejarbejder, der falder inden for opgaver, som er nævnt i vejlovens § 10. Der er heller ikke grundlag for at antage, at der med "indgreb" i vejarealet alene sigtes til foranstaltninger, der ændrer eller på anden måde påvirker vejforløbet, vejens dimension m.v., jf. herved Østre Landsrets dom af 23. september 2004, hvorefter gæsteprincippet også gjaldt i et tilfælde, hvor indgrebet alene bestod i etablering af støjafskærmning langs vejen. Også i administrativ praksis er det fast antaget, at § 106 gælder ved alle former for indgreb, der har et vejmessigt formål, herunder f.eks. etablering af beplantning eller vejudstyr, der har en færdselsmæssig eller vejteknisk funktion. Heraf følger, at § 106 også gælder ved ledningsflytninger, der er en afledt følge af etablering af niveaufri overskæringer, selv om der ikke som følge heraf i øvrigt foretages indgreb i vejen, idet årsagen til ledningsflytningen da i tilstrækkelig grad må siges at tjene vejformål, jf. ovenfor.

2.7 For så vidt angår sivetunnellen ved Skøjtevej finder Taksationskommissionen ikke, at den har grundlag for at pålægge ledningsejerne at deltage i finansieringen. Det fremgår således af vejlovens § 5, stk. 4, at tvistigheder mellem en vejbestyrelse og et forsyningsselskab vedrørende ledningsomlægninger i og over vejareal afgøres af trafikministeren, jf. § 101 og § 106. Ligesom Ekspropriationskommissionen, bestrider Taksationskommissionen ikke, at den af Østamagerbaneselskabet valgte udformning af sivetunnelen især er sket for at minimere omkostningerne ved ledningsomlægningerne på dette sted. Men ØSS kunne have valgt at forelægge tvistigheden for Trafikministeriet. I stedet besluttede ØSS sig

for løsningen uden aftale med de involverede ledningsejere, og uanset at de havde tilkendegivet, at de ikke ville bidrage til finansieringen. Som det fremgår af vejcirculærets pkt. 55, bør anlægsarbejdet i tilfælde af uenighed om betalingsspørgsmålet ikke sættes i værk, før spørgsmålet er afgjort ved udnyttelse af adgangen til at indbringe det for Trafikministeriet. Når dette ikke er sket, har Taksationskommissionen ikke grundlag for at tilkende erstatning for den hævdede merudgift, der i øvrigt bestrides af TK.

3. Ledninger i private fællesveje

For ledninger i private fællesveje gælder gæsteprincippet i privatvejslovens § 52, der er identisk med vejlovens § 106. Der gælder derfor det samme som ved ledninger i offentlige veje. Da der som nævnt under pkt. 2.2. ikke gælder nogen (generel) undtagelse fra gæsteprincippet ved kommunale ledninger, gælder der heller ikke nogen undtagelse ved kommunale ledninger i private fællesveje. Det er derfor uden betydning, hvordan man vil karakterisere kommunens adgang til som vejmyndighed at råde over disse veje, og om kommunen har erhvervet en egentlig ejendomsret til nogle af dem. Selv om dette skulle være tilfældet, er kommunale ledninger i vejene alligevel omfattet af gæsteprincippet, alene med undtagelse for ledninger, der indgår i vejudstyret, jf. ovenfor pkt. 2.2.

4. Ledninger i private arealer

Som nævnt under pkt. 1.4. gælder gæsteprincippet ikke for ledninger i private arealer, når en ledningsomlægning skyldes, at arealet skifter status, f.eks. ved overgang til baneareal. Dette gælder også, selv om arealet måtte være blevet eksproprieret til baneformål, jf. ovenfor pkt. 2.4. ØSS skal derfor betale for flytning af sådanne ledninger.

Der er ikke grundlag for at antage, at noget andet skulle gælde i tilfælde, hvor en ledningsflytning på private arealer er foranlediget af ledningsflytninger på vej- eller banearealer. ØSS har accepteret som udgangspunkt at skulle betale for flytning af ledninger i private arealer ud fra det synspunkt, at ledningsejeren da må formodes ved aftale eller på anden måde at have sikret sig, at ledningen kunne forblive på arealet, og Ekspropriationskommissionen tilsluttede sig dette synspunkt. Hvis dette lægges til grund, må ledningsejerens ret imidlertid også omfatte de tilfælde, hvor årsagen til, at ledningen skal flyttes, er ledningsændringer på vej- eller banearealer. Hvis arealet var blevet eksproprieret til vej- eller baneformål, måtte eksproprianten respektere denne ret, og ledningsejerens retsstilling kan da ikke være ringere i tilfælde, hvor ledningen forbliver i privat areal.

5. Særlige bemærkninger i relation til TK's anbringender

5.1. TK har særligt gjort gældende, at der ved overenskomst med staten om dennes overtagelse af Amagerbanens arealer blev indrømmet TK (og KK) en forkøbsret til de overtagne arealer, og at denne forkøbsret er blevet aktualiseret ved statens overdragelse af arealerne til ØSS. TK finder derfor, at den er berettiget til erstatning for den manglende respekt af forkøbsretten.

Taksationskommissionen kan ikke tage stilling til dette anbringende. Det spørgsmål, som rejses herved, vedrører ikke i første række forholdet mellem TK og ØSS, men forholdet mellem TK og staten, som ikke er part i nærværende sag. Spørgsmålet er dernæst ikke i første række ekspropriationsretligt, men rent kontraktsmæssigt, idet det beror på en stillingtagen til, om overenskomstens betingelse om, at arealet ikke længere anvendes til statslige formål, er opfyldt. Dette spørgsmål må afgøres direkte mellem TK og staten, eventuelt ved civilt søgsmål, som da også er blevet indledt af TK. På denne baggrund skal Taksationskommissionen bemærke, at Ekspropriationskommissionen ikke burde have udtalt en stillingtagen

til, om Trafikministeriet - og dermed staten - har ret i, at betingelserne for forkøbsrettens aktualisering ikke var opfyldt.

5.2. TK har endvidere gjort gældende, at selve det forhold, at TK pålægges udgifter til ledningsflytninger, udgør et ekspropriativt indgreb, som berettiger til erstatning efter grundlovens § 73.

Beskyttelsen af TK's interesse i ledningernes fortsatte placering i bane- eller vejarealer går imidlertid ikke videre end de begrænsninger, som følger af gæsteprincippet. I det omfang dette princip indebærer, at TK skulle betale for ledningsflytninger, der skyldes ændringer m.v. i bane- eller vejforholdene, begrænser det også den beskyttelse, som TK har efter grundloven. Hvis derimod TK havde erhvervet en egentlig ret til at forblive i arealet, f.eks. i kraft af en servitut, ville denne ret nyde beskyttelse mod ekspropriative indgreb.

6. Principperne for udmøntning af de enkelte ledninger

Parterne er enige om, at nogle af de ledninger, som skal omlægges i forbindelse med etableringen af Østamagerbanen, er underlagt samme faktiske og retlige forhold. På grundlag heraf har parterne inddelt ledninger i grupper, hvor betalingsspørgsmålet vedrørende disse ledninger efter parternes opfattelse må være ens.

Taksationskommissionen har i nedenstående skema anført, hvad de af Taksationskommissionen fastsatte betalingsprincipper betyder i relation til den enkelte ledning eller ledningsgruppe. I skemaet er alene medtaget de ledninger, der af parterne var udpeget som repræsentative for de enkelte ledningsgrupper. Det er anført i skemaet, hvilke ledningsflytninger der skal betales af henholdsvis Østamagerbaneselskabet (ØSS) og ledningsejeren (TK), eller for hvilke udgiften skal deles mellem parterne. For så vidt angår de generelle spørgsmål, der har betydning for afgørelsen, henvises til de ovenfor anførte punkter. Ved ledninger, hvor disse punkter har specifik betydning for afgørelsen, henvises der ved afgørelsen vedrørende de enkelte ledninger til de relevante punkter.

Ligesom Ekspropriationskommissionen kan Taksationskommissionen ikke på det foreliggende grundlag fastsætte præcist, hvorledes en eventuel deling af udgifter skal finde sted. I nogle tilfælde skal omkostningerne til omlægningen deles mellem parterne i forhold til de hidtidige ledningers længde i henholdsvis banearealer, vejarealer og andre arealer. Hvis en sådan ledning nedlægges og erstattes med en ny ledning, er det udgangspunktet, at den samme forholdsmæssige fordeling skal gælde for omkostningerne til etablering af den nye ledning. Parterne opfordres til at forhandle grundlaget for en deling, idet dette spørgsmål i givet fald vil kunne forelægges for Ekspropriationskommissionen, hvis enighed ikke kan opnås.

I nogle tilfælde er det anført, at der evt. skal ske compensation vedrørende "nyt for gammelt", nemlig hvis Østamagerbaneselskabet skal afholde udgiften, men ledningsejeren evt. vil opnå en fordel ved omlægningen eller udskiftningen. Også på dette punkt opfordres parterne til at forhandle spørgsmålet med mulighed for, at sagen kan forelægges for Ekspropriationskommissionen i tilfælde af uenighed.

For nogle af ledningernes vedkommende har der på forhånd været enighed om betalingsspørgsmålet. Taksationskommissionen har uden nærmere prøvelse lagt denne enighed til grund. De pågældende ledninger er for fuldstændighedens skyld medtaget i skemaet.

Udgiftsfordeling vedrørende de enkelte ledninger fastsættes således:

Kort nr. 18-4-42-251 – Vægtergangen:			
ØSS	TK	ØSS/TK	Bemærkninger
A3500 A???? A3507 A3502 E3559			Enighed mellem parterne.
	H3550		Ledning i privat fællesvej udenfor banearéal. Omlægges pga. etablering af stitunnel til erstatning for den nedlagte overskæring ved Vægtergangen. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – TK betaler. • Omlægningen er foranlediget af etablering af stitunnel - vejformål, jf. privatvejlovens § 52. Det forhold, at vejen omlægges til sti og etableres et andet sted end den hidtidige krydsning, ændrer ikke ved, at der er tale om (delvist) vejformål.
		H3560	Ledning i privat fællesvej (udenfor banearéal) samt andet areal. Omlægges pga. etablering af stitunnel. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – forholdsmæssig deling vejareal/andet areal. • F.s.v. den del af ledningen som ligger i vejareal, skal TK betale, idet etablering af stitunnel er vejformål, jf. privatvejlovens § 52 mens ØSS skal betale for den del af ledningen, som ligger på andet areal.
		A3508	Ledning beliggende i både privat fællesvej, banearéal og andet areal. Ledning tilsluttes ny brønd, mens øvrig del af ledning annulleres pga. stiunderføring. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – forholdsmæssig fordeling vejareal/banearéal/andet areal. • Efter det ulovbestemte gæsteprincip og privatvejlovens § 52 skal TK betale for den del af ledningen, som befinder sig på banearéal, og den del som ligger på vejareal, idet etablering af stitunnel er bane- og vejformål. • ØSS skal betale for den del af ledningen, som ligger i andet areal. Dette gælder også for den del af ledningen, som går fra skellet til vedkommende matr.nr., og som derfor ikke er kommunal, men ejes af vedkommende grundejer.
		A3503	Afløbsledning i privat fællesvej som krydser banen, opretholdes men strømpføres pga. etablering af Metro i banearælet og udvidelse til 2 spor. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – forholdsmæssig fordeling vejareal/banearéal.

			<ul style="list-style-type: none"> • Strømfødering er baneformål og ikke vejformål. TK betaler for ledningen i baneareal, men ØSS betaler for den del af ledningen, som er beliggende i vejareal og andet areal. Det kan ikke tillægges betydning, at arealet eksproprieres til baneformål, jf. pkt. 2.4.
		F3500	<p>Ledning i privat vejareal, der overskæres af Metro, både i og ved siden af det oprindelige banetracé. Ledningen forstærkes med beskyttelsesrør under Metro</p> <p>Afgørelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – forholdsmæssig fordeling efter arealets status. • TK betaler for ledningen i baneareal efter DSB's alm. betingelser for ledning aflæg af 1982, som tager stilling til retsstillingen indenfor baneareal, da forstærkningen skyldes baneformål. • ØSS betaler for ledning på vejareal, da der ikke foreligger noget vejformål. DSB's alm. Betingelser har ikke betydning for ændringer uden for banegrænsen, og det har heller ikke betydning, om ændringen kunne påregnes ved nedlæggelsen af ledningen.
		H3520	<p>Ledning i privat vejareal og andet areal, der krydses af Metro i og ved siden af baneareal. Ledning omlægges ikke, men udskiftes til andet materiale og lægges i beskyttelsesrør under Metro.</p> <p>Afgørelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – forholdsmæssig fordeling efter arealets status. • TK betaler for ledning i baneareal efter det ulovbestemte gæsteprincip, da ændringen skyldes baneformål. • ØSS betaler for ledningen i vejareal, andet areal og areal ved siden af baneareal, da ændringen er begrundet i baneformål. Det kan ikke tillægges betydning, at arealet eksproprieres til baneformål, jf. pkt. 2.4.
A3509			<p>Afløbsledning i privat fællesvej og andet areal, beliggende hvor Metro etableres. Omlægges som følge af etableringen af Metro.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ØSS har accepteret at betale uden præjudice for sagen i øvrigt.
Kort nr. 18-4-42-253, 254 og 255 – Søværnet og Saltværksvej:			
ØSS	TK	ØSS/TK	Bemærkninger (jf. herved pkt. 1.6. om betydningen af, at afløbsledninger måtte være nedlagt før Amagerbanens etablering)
	A3516 H3501		<p>Ledning i baneareal. Omlægges pga. etablering af Metro i baneareal, herunder nedgravning af banen under terræn mhp. krydsning med Saltværksvej.</p> <p>Afgørelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – TK betaler. • Efter det ulovbestemte gæsteprincip betaler TK for omlægningen, idet omlægningen er begrundet i baneformål. Taksationskommissionen har ikke mulighed for at tage stilling til, om de sikkerhedskrav, som er baggrund for omlægningen, er saglige og proportionale, idet dette spørgsmål vedrører den tekniske udformning af anlægget.
	H3502 A3562		<p>Ledning i off. vejareal, der krydses af Metro i og udenfor eksisterende tracé. Omlægning som følge af, at den eksisterende overskæring mellem banen og Saltværksvej erstattes af vejbro over banen.</p>

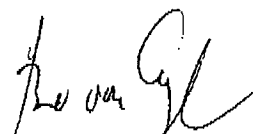
			Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – TK betaler omlægning i både bane- og vejareal • Omlægningen er begrundet i både bane- og vejformål, og TK betaler for omlægning i både bane- og vejareal efter henholdsvis det ulovbestemte gæsteprincip og vejlovens § 106.
A3517			Ledning i andet areal, som ikke i sig selv berøres af projektet. Omlægningen er nødvendiggjort af omlægningen af ledningen A3516. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Ændring - ØSS betaler • ØSS skal betale for omlægningen, da ledningen er beliggende i andet areal. Det kan ikke tillægges betydning, at omlægningen er en afledt følge af en ledningsomlægning, som er begrundet i baneformål, jf. pkt. 4.
	A3519 m.fl.		Ledning i vejareal. Omlægningen er nødvendiggjort af omlægningen af ledningen A3562. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse - TK betaler • TK skal betale, da omlægningen er en følge af omlægningen af ledningen A 3562 og derfor i samme udstrækning tjener vejformål.
Kort nr. 18-4-42-256 – Alléen:			
ØSS	TK	ØSS/TK	Bemærkninger
	A3532		Enighed mellem parterne.
		A3530 H3503 A3531 F3501	Afløbsledning i off. vej, der krydses af Metro i og uden for eksisterende tracé. Ledningen omlægges ikke, men forstærkes pga. ombygning af baneareal og udvidelse til 2 spor. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse – fordeling efter arealets status. • Forstærkningen af ledningen er begrundet i baneformål, og TK betaler for forstrækningen på banearealet efter det ulovbestemte gæsteprincip. • P.s.v. forstærkningen i off. vej ØSS betaler for forstærkningen, da forstærkningen ikke er begrundet i vejformål, og da det ikke kan tillægges betydning, at arealet er eksproprieret til baneformål, jf. pkt. 2.4. ØSS betaler ligeledes uden for eksisterende tracé, jf. pkt. 4. • Særligt vedrørende A3531 bemærkes, at tilladelsen af 25/7 1945 ikke har betydning for betalingsspørgsmålet, idet der i tilladelsen udelukkende er taget stilling til omkostninger i forbindelse med ledningens etablering i arealet, således at gæsteprincipet ikke kan anses for at være fraveget. • Vedrørende F3501 og betydningen af tilladelsen af 25/1 1988 (Alm betingelser for ledningsanlæg på DSB's arealer) på banearealet, er denne uden betydning, idet denne fører til samme re-

			sultat som det ulovbestemte gæsteprincip f.s.v. angår forstærkningen på banearealet.
Kort nr. 18-4-42-257 – Skøjtevej m.m.			
ØSS	TK	ØSS/TK	Bemærkninger
A3535 A3542 E3543	A3533		Enighed mellem parterne.
		H3504	Ledning i vejareal, der krydses af Metro i og ved siden af oprindeligt tracé (Metro føres i dæmning over vejen). Omlægges i beskyttelsesrør af hensyn til dæmningsfundamenter. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse - fordeling efter arealets status. • TK betaler for forstærkningen af ledningen i banearealet, da den skyldes baneformål. • ØSS betaler for forstærkningen i vejareal, da forstærkningen ikke er begrundet i vejformål. Selv om sikringen af ledningen står i forbindelse med anlæg af dæmningen, er denne forbindelse kun indirekte, da den alene beror på, at ledningen bliver vanskeligere tilgængelig, og det kun er af denne grund, at der er behov for at formindske risikoen for brud på ledningen. • F.s.v. angår ØSS påstand om at pålægge TK medfinansiering af sivetunnel, er der ikke grundlag herfor, jf. pkt. 2.7.
		A3534 A3586 A3587	Afløbsledning i andet areal (langs banetracé og fortsættelse heraf) og mindre vejareal (off. sti), der annulleres og erstattes af A3586 og A3535. Arealet inddrages til Metro. Afgørelse: <ul style="list-style-type: none"> • Stadfæstelse - fordeling • Blandet bane- og vejformål. TK betaler for omlægningen i vejareal, da vejlovens § 106 gælder for den del af ledningen, som befandt sig i vejareal (off. sti). • ØSS betaler for omlægningen af ledningen i andet areal, jf. pkt. 1.4 og 4. Det kan ikke tillægges betydning, at arealet er eksproprieret til baneformål, jf. pkt. 2.4. • F.s.v. angår hensigtsmæssigheden af den valgte løsning kan Taksationskommissionen ikke tage stilling til dette spørgsmål, jf. § 17 i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation af fast ejendom. Ekspropriationskommissionen har lagt til grund, at den af ØSS foreslåede ledningsføring er den bedste og billigste, således at medudgifter ved valg af TK's løsning må bæres af TK. TK mener ikke, at dennes løsning vil være dyrere. Taksationskommissionen forholder sig til projektet, som det foreligger. Såfremt der ikke kan opnås enighed om, hvorvidt et evt. valg af TK's løsning vil indebære en fordyrelse og i så fald hvilken, må parterne forelægge spørgsmålet for Ekspropriationskommissionen. De 3 ledninger må i så henseende ses i sammenhæng, således at det afgørende er, om der ved valg af TK's løsning samlet vil opstå en merudgift set i forhold til valg af ØSS' løsning.

			<ul style="list-style-type: none"> I ØSS' betaling skal fradrages eventuelle fordele for TK ved etablering af ny ledning.
H3507 H3511 A3543			<p>Ledning i off. sti, der forbliver i terræn. Banen er nedlagt på arealet. Omlægningen skyldes fundering af stitunnel.</p> <p>Afgørelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> Stadfæstelse – ØSS betaler. ØSS betaler for omlægning, da omlægningen skyldes baneformål udenfor eksisterende baneareal, jf. VLD af 2. marts 1994. Det kan ikke tilægges betydning, at arealet er eksproprieret til baneformål, jf. pkt. 2.4.

Med hensyn til spørgsmålet om godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand må det lægges til grund, at der har været behov for juridisk bistand i betydeligt omfang. Begge parter advokater har således bidraget til en værdifuld forberedelse af sagen og til en hensigtsmæssig fremlæggelse af sagen. På denne baggrund har Ekspropriationskommissionen fastsat en godtgørelse til Tårnby Kommune på 250.000 kr.

For tilsvarende udgifter til Taksationskommissionen fastsættes skønsmæssigt en godtgørelse på 125.000 kr. til Tårnby Kommune.

Bo von Eyben

John Roy Vesterholm

Bilag 1

Materiale fremlagt for Taksationskommissionen af Ørestadsselskabet (ØSS):

- Ledningsprotokollen for henholdsvis Københavns og Tårnby Kommune med aftaler og kortbilag over ledningerne (4 ringbind fra COWI).
- Østamagerbanen – indlæg til Ekspropriationskommissionen udarbejdet af Helge Erlandsen, Ørestadsselskabet.
- Østamagerbanen – indlæg til Ekspropriationskommissionen – tillæg udarbejdet til Taksationskommissionen af Helge Erlandsen, Ørestadsselskabet
- To eksemplarer af bilagene 1-32 fordelt i hver 3 kassetter.
- Østamagerbaneselskabets indlæg af 13. december 2004 til Taksationskommissionen.
- Østamagerbaneselskabets materialesamling til Taksationskommissionen (MS 2).
- Østamagerbaneselskabets afsluttende indlæg til Ekspropriationskommissionen.
- Østamagerbaneselskabets materialesamling til Ekspropriationskommissionen (MS 1)
- Skema over ledninger tilhørende Tårnby Kommune
- Ørestadsselskabets og Tårnby Kommunes fælles forslag til gruppering af ledninger tilhørende Tårnby Kommune.
- Skema over ledninger tilhørende Københavns Kommune.
- Ørestadsselskabets og Københavns Kommunes fælles forslag til gruppering af ledninger tilhørende Københavns Kommune.

Bilag 2.

Materiale fremlagt for Taksationskommissionen af Tårnby Kommune (TK):

- Tårnby Kommunes indlæg af 12. december 2003 til Ekspropriationskommissionen, med tilhørende bilag 1-4
- Tårnby Kommune supplerende indlæg af 19. marts 2003 til Ekspropriationskommissionen, med rev. bilag 1, samt bilag 5-9.
- Tårnby Kommunes klagebrev af 14. maj 2004.
- Tårnby Kommunes breve af 17. og 21. december 2004 vedr. inhabilitetsindsigelse.
- Grupperingsoversigt og parternes fælles ledningsskema med bemærkninger til de enkelte ledninger.
- Tårnby kommunes supplerende indlæg af 23. december 2004 med bilag 10-14.
- Udleverede overheads til Tårnby Kommunes procedure den 6. maj 2005
  - Følgende materiale udleveret under taksationssagen:
  - diverse historisk dokumentation vedrørende ledningsanlæg i Saltværksvej før banens etablering.
  - U 2002.1152 Ø.
  - uddrag af Abitz "Vejens retsforhold", s. 373-377.
  - notat udarbejdet af Rambøll, vedrørende Th. Phillipsvej/Kastrup Fremme.